

MAGYAR FIGYELŐ

GYULAI PÁL A MAGYAR-ROMÁN VISZONYRÓL 1851-BEN

Estve egy mezőségi faluban szállottam meg. A lak nyomait viselte a dűlások és pusztulásnak. A bútorok nagy részét rég elhordották, miket ott hagytak, összetörték, s a mai napig is úgy van. Hármán egy pohárból ittunk ugyan, de mindegyikünk számára volt fekhely, azaz kettőnek jutott ágyfa, a harmadiknak szalmát terítettek a földre, mi az ágyat szintén pótolhatja ideiglenesen. A fölvygázó, ki legjobb akarat mellett is nem vigyázhatott föl a házra s inkább a gazdaságra terjeszté ki gondjait, tüzet gyújtatott a kandallóban. A nyájas tűz s a gazda szívessege feledtették a rossz időt. Lenyugvás előtt körülültük a kandallót, s a gazda beszélni kezdett.

Ne gondolja senki, hogy ebből novella fog kikerekedni. Isten mentsen, még csak egy rövid krónika sem. Nagy-Enyed fölvetésétől kezdve az utolsó Maros-parti gyilkolásig oly borzasztó részleteket beszélt el a jámbor fölvygázó, hogy már csak azért sem írom le, nehogy valamelyik pesti drámaíró kidolgozza, s így új szerencsétlenség származzék. Másfelől a románok sem szeretik, ha az eféléket emlegetjük. Igyekezzünk feledni mi is. Talán ők is elfelednek egyetmást. Hanem a jámbor fölvygázó egyebekről is beszélt. Ezt már röviden megemlítem. Épen oly figyelemre méltó, mint fájdalmas.

A román nép veszélyes izgatás befolyása alatt van. Az előzmények a forradalom korába vezetnek vissza. A román mozgalmat nem nemzeti-ség, vagy más politikai eszme vezérle. Eziránt igen kevés szám volt tisztában. A tömeg lelkében csak egy eszme élt, habár alaptalan, de az 1847-ben készített urbér miatt némileg igazolt félelem az iránt, hogy a fölzsabadulás hirtelen adott nyereiménétől megfosztják; szívében csak egy érzés lángolt: gyűlölet volt földesurai ellen. A vezetők e gyűlölséget a magyar nemzetre vitték át, s hogy a tömeget, kit politikai eszmével föl nem zaklathattak, s mai tekintetben semmi kívánni valója nem lehetett, céljokra használhassák, a birtokviszony más alapra tételét ígérték, s ez minden tudós rendszer nélkül oda ment ki, a mi a magyaré volt, ezután a románé lesz. Természetesen e vezetők, habár az alábbrendeltekből teltek ki, a legnépszerűbbek lőnek, s a többiek, kiket épen nem lehetett gyanúsítani, hogy barátjai a magyaroknak, vagy háttérbe szorultak, vagy oda sodortattak. Most, midőn e törekvések gyakorlatba vételének nem lehet helye, s a román értelmiség is ellene dolgozik, a nép nem akar lemondani reményeiről, s a régi izgatók alábbrendeltjei, kiket vagy sértett ambitio, vagy más szenvedély vezet, táplálják e reményeket, szítják a szenvedélyt. Még a democrata nevet merik fölvenni – ők, kik az elfoglalt kastélyokban aristocratiát játszottak, s a hatalmok alatti néppel kegyetlenebbul bántak, mint a régi, ritkán humanus szolgabíró.

A minő szép a testvérházában a volt földesúr és hajdani urbérese s most birtokos társa közti viszony, épen oly szomorító Erdélyben. Itt egymást fenyegetve, gyűlölve, sodortatnak végletekre. A nép foglalásokkal tölti idejét, a birtokos perléssel, s visszatörülésre kényszerül, a nép bosszút forral a jövőre, a birtokos remegésben él. Ily sivár élet mily következ-

ményeket rejthet? Erdélynek nem minden vidékén áll így ugyan a dolog, de kivált a Mezőség- és Alsó-Fehérre nézve nem nagyított a rajz. Más tekintetben sem akarok félreértetni. Nincs itt szó azon románokról, kik bármi politikai eszmét képviselnek, hanem azon kalandorokról, kik gyűlölettel prédikálnak, a birtokot támadtatják meg, elveszik a nép józan esztét, kik a legképtelenebb communisticai rendszerhez sem tartoznak s csak oly névvel címezhetők, melyet nem írok le, de mindenki gondolhat. Így körülmények közt minő a társadalmi élet, könnyen gondolhatni.

FÖLDBIRTOKPOLITIKA ÉS MAGÁNTULAJDON

A zsidó ingatlanok igénybevételeire vonatkozó törvényjavaslat képviselőházi tárgyalása kitűnő alkalmat adott egyeseknek arra, hogy a magántulajdon szentségének kérdése felett folytassanak elméleti vitákat s némelyeknek arra is, hogy a magántulajdon szentségének nevében fejezzék ki aggodalmaikat a törvényjavaslattal szemben. A probléma röviden ez: vajjon jogában áll-e az államnak kényszerintézkedések formájában hozzányúlni a magántulajdonhoz – elsősorban a földtulajdonhoz – s így sebet ejteni ama uralkodó elven, amely teljes és korlátlan hatalmat biztosít a dolgok felett azok tulajdonosának? Azaz: jogos-e a földtulajdon használatának vagy éppen a földtulajdonnak a korlátozása?

Egyszerű volna a feleletet megtalálni a ma Európa-szerte egyre nagyobb erővel érvényesülő új gazdasági rendszer tanaiban, amelyek a korábbi individualizmussal szemben a társadalmi közösség igényeit és szükségleteit emelik ki. Eszerint a gazdaságpolitikát a nemzet egyetemes érdekei irányítják s az államnak elsőrangú kötelessége, hogy ezeknek az érdekeknek a szolgáltatásban erőteljesen beavatkozzék a magángazdasági életbe is. A nagy tömegek jóléte, boldogulása az egész gazdasági szervezet megváltoztatását teszi szükségessé s így korlátokat szab a magántulajdonnak is, bár annak elvét ez az új gazdasági rendszer is elismeri. A kialakuló új szociális állam ugyan

a magántulajdon alapján áll, azonban ez a magántulajdon nem korlátlan, annak felhasználása nemcsak tulajdonosának kényekedvétől függ, hanem korlátozott, a közérdek által határok közé szorított s ebben az új formájában jelentős társadalmi és gazdasági reformok fő eszköze.

A zsidó birtokok igénybevétele egyszerűen megmagyarázható volna ennek az új szociális államnak gazdasági elveivel, mégis tovább megyünk magyarázatért s feleletet attól a keresztyén nemzeti elvről szertől várunk, amely a magyar élet tengelyében áll. A nemzeti gondolat és a keresztyén etika mérlegére helyezzük a kérdést s vizsgáljuk: a földtulajdon kérdésébe való erőteljesebb beavatkozás miképpen egyeztethető össze nemzeti hagyományainkkal s a keresztyén erkölccsal örök értékű elveivel.

Régi birtokrendszerünk alapjait még Szent István királyunk rakta le. Az országot óriási kiterjedésű magánbirtokaira támaszkodva úgy kormányozza, mintha atyai birtoka, patrimoniuma lenne s azokat, akik neki szolgálatot tettek, birtokadománnyal jutalmazza. Az adományozás azonban nem céltalan vagy onelaprózás, célja mindig a királyi hatalom s ezzel az állam, a nemzet megerősítése. Az, hogy István király még örökjogon, teljes tulajdonként adja birtokadományait, nem változtat a tényen, hogy nemzeti érdekből adja s elvileg legfőbb birtokos maga a király marad. Olyannyira nem változtat, hogy a birtokok feletti szabad rendelkezés jogát utódai hamar megnyirbálják s magtalan halál esetén

nemcsak az adománybirtokokra, hanem a szerzett birtokokra is rárteszik kezüket, abból kiindulva, hogy a legfőbb birtokos a király. Hiába harcol a nemesség a szabad rendelkezés jogáért, azt megszerezni nem tudja, s Nagy Lajos ősiségi törvénye egy már régen kialakult gyakorlatot erősít meg. Werbőczy Hármaskönyvében már a Szent Korona a nemesi jogok kútfeje, a földbirtok legvégső tulajdonosa. A birtokhoz való jog ugyancsak nem korlátlan, bizonyos esetekben a birtok visszaszáll a Koronára. A földtulajdon tehát megbízásnak tekinthető s ezt a megbízást az egyik nemből el lehet venni és egy másik nemesnek lehet adni, ha a nemzet érdekei ezt úgy kívánják. Példákat idézhetnénk arra, hogy miképpen igyekeztek az királyaink a közérdek és a magánérdek egyensúlyát ezen a vonalon fenntartani. Közismert, hogy IV. Béla jóformán hadjáratot indít az országra nézve veszedelmessé növekedett nagybirtokok ellen s azért, hogy atyja könnyelmű adományait e nagybirtokosoktól visszaszerezze. „Az adományt hamis néven nevezik örök birtoknak, perpetuitásnak” – vallja, s valahányszor az ország, a nemzet érdeke megkívánta, ugyanezt a politikát folytatták utódai is.

Olyan szempont érvényesül régi birtokpolitikánkban, amely ma sem és sohasem hagyható figyelmen kívül. Ez a *nemzeti önvédelem erkölcsi elve*, amely szerint – még a joghagyományokkal szemben is – az államhatalom nem ismerhet korlátokat, amikor magának a nemzetnek a védelme forog kockán. IV. Béla, majd utódai a közhatalom, vagyis az egyetemes nemzeti érdek megóvása szempontjából hatálytalantítják – ha kell erőszakkal – a nemzet érdekei ellen elkövetett birtokadományozásokat, s ezt az önvédelmet gyakorolja a nemzet századokon át mindannyiszor, valahányszor egy ránézve veszedelmes állapot megváltoztatására ez mutatkozik az egyetlen lehetőségnek.

A zsidó birtokok igénybevétele

a magyar nemzet ugyancsak ezt a nemzeti önvédelmet gyakorolja s ugyancsak ez a nemzeti önvédelem írja elő annak a kötelességét is, hogy más vonatkozásban hasonlóképpen vizsgáltsassék meg: vajjon a földbirtoklás mai rendje megfelel-e a nemzet egyetemes érdekeinek. S miként a zsidóbirtokokkal kapcsolatosan sem lehet a magántulajdon hamisan abszolútnak hirdetett elvére hivatkozni, éppen úgy nem lehet erre az elvre hivatkozni más vonatkozásokban sem. Mert ha abból indulunk ki, hogy a *magyar földnek végeredményben a nemzet összessége az igazi birtokosa s a föld használatát nem az egyesek, hanem a nemzet érdekei szerint* kell szabályozni, akkor nyilvánvalóan szükséges annak megállapítása is: a magyar föld a mai birtoklási rendszerben el tudja-e látni nemzetfenntartó hivatását, a mai birtoklási rendszer nem áll-e a nemzeti vagyonosodás, a széles néprétegek felemelkedésének útjában, azaz nem sérti-e a nemzet egyetemes érdekeit. S habár nincs szándékunk a zsidó birtokok kérdését a földreform kérdésével kapcsolatba hozni s távol áll tőlünk a földreform kérdését összetéveszteni a földosztás jelszavával, mégis kitérünk a földreform általános vonatkozásaira is, mert *mind a zsidó birtokok igénybevétele, mind a célszerű magyar földreformot ugyanaz az elv indokolja* s ezért nemcsak a zsidó birtokokkal, hanem általában birtoklási rendszerünkkel kapcsolatosan is – a nemzet egyetemes érdekeinek megóvása miatt – a magántulajdon intézménye új, nemzeti hagyományainknak megfelelőbb szabályozásra szorul.

De nemcsak a nemzeti önvédelem történetünkben mindig érvényesülő erkölcsi elve kívánja meg a magántulajdon új rendszabályozását, hanem ugyanezt követeli a *keresztyénység elveinek* a gazdasági életben való érvényesítése is. Keresztyén nemzet vagyunk s ez a keresztyénység aligha állhat csupán negatívumokból, legfőképpen az

antiszemitizmus hangoztatásából, keresztyénségünknek elsősorban abból kell kivilágolnia, hogy életünk s így gazdasági életünk is tartalmában keresztyén. Oly rendszer kell, amely a keresztyén etika elveit, törvényeit és szellemét maradéktalanul kifejezi s ez a rendszer megintcsak szemben találja magát azzal a magántulajdon-felfogással, melyet némelyek most védelmeznek. *A keresztyén felfogás szerint ugyanis minden tulajdon végső fokon az Istené, aki azt megbízásként adja egyeseknek vagy közösségeknek azzal, hogy felőle számolni tartoznak.* A vagyon eszerint arra való, hogy – saját szükségletein felül – az ember vele szolgáljon abban a közösségben, amelyben él. Keresztyén felfogás szerint a magántulajdonnak kettős jellege van: *egyéni és szociális* jellege. S nem lehet sem az egyik, sem a másik jellegről megfelelkezni. Az egyik azt kívánja, hogy *a magántulajdon elvét fenn-tartsuk*, a másik, hogy annak felhasználása Isten előtti felelősséggel és *mások javára történjék.* Ha pedig nem így történik, akkor olyanok kezelésére kell a vagyont bízni, akiknél a közösségnek való szolgálat elve jobban érvényesül. S itt csak a lelkiismeret mértéke szerint dönthetjük el, hogy hol a határ.

Ime, az egyik elv *nemzeti* megbízásnak, a másik elv *isteni* megbízásnak tekinti a tulajdont, tehát a földtulajdont is. Egymást kiegészítő elvek ezek, amelyek egyaránt megkívánják, hogy újra szabályozzuk a földtulajdon és vele együtt a magántulajdon intézményét. Természetesen a zsidó ingatlanokról szóló törvény és általában az állam mai földbirtokpolitikai beavatkozása még nem ez a várt rendszabályozás, de szerencsés kiinduló pont ahhoz az úthoz, amelyet, ha végigjárunk, nemzeti életünknek egyik legnagyobb kérdése történeti hagyományaink s a keresztyén etika kívánalmai szerint fog megoldódni.

Vita Sándor

ORSZÁGOS PÉLDA:

AZ E. M. G. E.

Az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület június havi marosvásárhelyi közgyűlése útmutató esemény volt a magyar életben. Hazai méretekben páratlan arányú tömegfelvonulásán a felszabadult keleti országrészek egész gazdátársadalma – a Székelyföld gazdakörei teljes létszámában vagy legalább népes csoportokkal, az északerdélyiek és királyhágómellékiek kiküldötteikkel és vezetőikkel együtt – részt vett. Ez a megmozdulás Erdély gazdasági élete, maga a falu volt; s ezáltal már ki is lépett egy szervezet közgyűlésének jelentőségéből, országos méretűvé növekedett, elvi súlyt kapott. A kormányzat is ezt nézte, amikor őt taggal és népes kísérettel ment el egy gazdasági egyesület elnökválasztó közgyűlésére; tudta, hogy ott a felszabadult Fél-Erdély egész magyarságának gazdasági rendjeivel találkozhatnak.

Mi az EMGE? Feleletül egy tömör mondatot idézünk *Teleki Béla*, a sorban tizedik elnök marosvásárhelyi székfoglaló beszédéből: „Ez az egyesület száz év óta változatlanul *gazdátársadalmi szervezet, népnevelési intézmény, érdekvédelmi szerv és az erdélyi mezőgazdaság szaktestülete*”. Ennél kifejezőbben nem lehetne összefoglalni: mi az EMGE önmagában, és mi nekünk. Az alapító *Teleki Domokos*, az újjászervező *Mikó Imre* és a kisebbségi helyzetet következményeit felismerő *Szász Pál* vonala töretlenül folytatódik *Teleki Béla* munkájában, s így az egyesület, amely a megszállás idején „egy kisebbségi nemzet szervezete s az ország legnagyobb gazdasági testülete” volt (*Teleki Béla*), most ugyanakkora hittel és hozzáértéssel, megsokszorozódott lehetőségekkel és feladatvállalással végzi az erdélyi magyar gazdasági élet szervezését.

Mi azonban nemcsak teljesítményben és jövődólgéretben számolunk, de szeretjük a dolgok elvi oldalát is nézni. Mit jelent az egyetemes magyarság ügyének, hogy az EMGE népi szervezet, érdekvédelmi gazdátömörülés és falunevelő mozgalom?

Az élet legkülönbözőbb területein ma gyakran találkozunk egy elhárapódzó tünettel, az *államosítás* kiterjesztésével. Amennyire szükséges, hogy az állam – legfelsőbb ellenőrzési jogán – bizonyos közösségi tevékenységek terén éberem gyakorolja a szükséges mértékű irányító és helyreigazító beavatkozást, ez a „közbeszólás” egyebütt éppen olyan rejtett veszedelmeket hordozhat magában. Az állami beavatkozás úgyszólván csak a világháború után lépett a szabadelvű felfogás helyébe, az eltelt két évtized mégis elég volt kiütéseinek felfedezésére; bizonyossá vált: némelyek azért kérnek állhatatosan mindenütt államosítást, hogy a nemzet egyetemére háríthassák a feladatokat és felelősséget. A sikeres áthárítás erkölcsileg kényelmesség, szellemileg tunyává teszi a terhetől így mentesült közösséget, satnyulásra ítéli az eleven társadalmi erőket: a kezdeményező szellemet, hagyományőrzést, a társadalom önfenntartó ösztönét, életbátorságát.

De a legkényesebb feladatok megoldása sem kívánja meg következetesen mindenütt az államosítást. Finom politikai tapintattal rendelkezőknek nem kell külön arra is rámutatnunk, mennyivel bölcsebb dolog, ha – mint az EMGE ropant szervezési munkája esetében is – az állam *nem közvetlenül* maga, hivatalok létesítése és az iratgyártás megkockáztatása árán, közelíti meg egy egész országrész magyarságának gyökérkérdéseit, *hanem közvetve* végzi el ugyanezt a munkát: a társadalmi erők bő fel-fakadásából külön erre a célra létesült szervezkedést bízta meg, irányítja és ellenőrzi, támogatja és számadásra szólítja. Az állam így lesz összetartó aranyfoglatja a

nemzetté tudatosult társadalom minden felbukkanó képességének, lehetőségeiben rejlő értékének.

Az EMGE azonban nemcsak az állami mezőgazdasági közigazgatás és a gazdátársadalom viszonyának helyes megszabására nyújt példát, hanem rámutat arra is, hogy a parasztság társadalmi megszervezésének van más módja is, mint amely osztályalapon kíséri meg a magyar parasztság tömörítését. Akik ezen az úton haladnak – minden jószándékuk ellenére – nem látják vagy nem is figyelik, hogy a magyar parasztság – éppen úgy, mint Erdély földművelő rendje – nem osztály, hanem maga is bonyolult rétegződésű, vidékenként a népiség történetéből is jól megmagyarázhatóan más összetételű, öncélúan berendezkedett társadalom. Ez a mozgalom, amikor osztállyá szorítaná össze a parasztságot, – társadalomlélektani törvényszerűség szerint – két nem kívánt gyümölcsöt érlel: először szembefordítja a parasztságot a magyar társadalom osztálybéllegekkel megsütögetett polgári és értelmiségi rétegeivel, nemkülönben a birtokos osztállyal; másodsor pedig, ha az osztályszemlélet támaszairól feszegetnek társadalmi kérdéseket, a bomlás csirái hullanak a parasztságba is, mert a parasztság felfedezi belső egyenlenségeit, s fontosabbnak véli előbb azokkal „számolni le”.

A széles paraszttársadalom így szertedarabolódik, ereje elforgácsolódik.

Az osztállyá minősítés, ha a parasztság vállalja, egyrészt leköti a parasztság belső erőit, figyelmét elvonja kérdéseinek helyes felismerésétől, másrészt szükségtelenül ellenérzéseket gerjeszt, amikor társadalomszerkezeti kérdések vágányára tolja a vitathatatlanul gazdasági és gazdaságpolitikai függő ügyeket; lebontást tesz meg az alkotás feltételévé, viadalokat rendez sürgős gátkötés helyett. Legsúlyosabb következménye talán mégis az (s ez dönti dugába is), hogy félre-

lőki az útból, vagy védekezésre szorítva ellenségévé teszi mindazt, aki – bár két karját szívesen ajánlaná munkára – „osztály szerint” nem tartozik a parasztságba.

Az EMGE szervezési elve homlokegyenest ellenkezik ezzel, mert *hivatásrendi* nézőpontból tekint a magyar mezőgazdasági termelés alaptényezőit jelentő birtokos csoportokra; *foglalkozást* lát bennük s ezért szervezi és szervezheti egy szinten, egy táborba; *érdekeket* lát, a magyar gazda érdekeit, amelyek elsőrendű nemzeti érdekek s minden *védelmet* megérdemelnek. Az egyes birtokos csoportok – a kiszagzán át le a törpebirtokosig, az egyholdas, kétéhezes magyarig – megkapják mind benne, amire szükségük van; amióta *Szász Pál* szélesre kitérte az EMGE kapuit, a kiszagzák özönnel nyomultak be a szervezetbe, s ma a nép sajátjának tudja az egész és jogosan, hiszen maga alkotja, megtalálja benne érdekeinek védelmét, fejlődésének szellemi és anyagi feltételeit. Európa még a gondolatig sem jutott volt el a testületi államszervezésben, amikor nálunk, az EMGE-ben, már a legszélesebb hivatásszervezet, a legáltalánosabb magyar foglalkozást folytató erdélyi emberek tömörülete készen állott.

Az EMGE Erdély sajátos társadalmi, szellemi és földbirtokviszonyaiból sarjadt ki, terebélyesedett el. Itt, ahol a gazdaságnak, főként az erdő- és mezőgazdaságnak ekkora nemzetpolitikai céljai és feladatai vannak, nélkülözhetetlenül szükséges, hogy gazdasági életünk kitűnően működő gépezete – mint az EMGE – közvetlenül kapcsolódjék a dolgok gyökerébe: népbe, földbe, termelésbe. Az EMGE hajszálpontos munkájának titka abban van, hogy éppen e gyökértényezők összefogása hívta létre, tartotta fenn, ragaszkodik hozzá ma és kívánja továbbfejleszteni, az egész magyar életközösség példás szolgálatára.

Parajdi Incze Lajos

»MÁRCIUS«

Homlokán ezzel a címmel jelent meg az erdélyi magyar egyetemi ifjúság lapjának első száma. Az az ifjúság írta és adta ki, amelyik a magyar diákéletben elsőül bontotta ki az egység zászlóját. Ezt a példát követte később Szeged, s ma már ott tartunk, hogy a kolozsvári kezdemény országos viszonylatban is jelentőségteljes mozgató erővé vált.

„Tiszta cél és magyar szív vezet bennünket az úton, amelyen most elindulunk” – vallja a Március program-adó vezető cikke. „Hiszünk abban a népben, amely minket adott és amelynek mi mindent adni akarunk, mert ő a megújulás, ő a jövő és akarjuk, hogy úr legyen azon a földön, amelyet megszerzett, megvédett és megdolgozott. Nem jelszökeg, hanem valóságként hirdetjük, hogy osztályokat nem ismerünk a magyar társadalomban, hanem csak munkás rendeket, amelyeket a lélek és a tudat fűz össze”. Az osztálytalan társadalmú, népi és minőségi Magyarországot ügyéért tör lándzsát az egyetemi diákok szócsové. A speciálisnak nevezett rész-emberrel szemben hirdeti az új és egész magyar emberideált. „Mert mi évszázadok óta. Európa legnagyobb ezermesterei vagyunk. A magyar kultúra igazi hordozói az összes tudományokhoz értő, enciklopédikus gondolkodásuk voltak s a mostani gondolkozásmód csak a civilizáció hatása alatt vált olyan töredékessé, aprólékossá. Ma az összes tudományágak eredményeinek integrálására van szükség és ezen keresztül torkollunk a kollektív munkába”. A minőség, az öntudat és a kollektív munka szempontjából marasztalja el a felszabadulás óta eltelt két év diákságát *Lőrinczi László* (Keresztmetszet), amikor megállapítja, hogy „ebben az ifjúságban... ma kevés értéket és semmi közös eszményt nem lehet találni.” „A kisebbségi évek alatt az erdélyi ifjúság külön volt, mint ma” – mondja, s a mai helyzetké-

pet a következőkben összegezi: Ez az ifjúság csalódott apáiban és önmagában, abban a hitében, hogy szerepe lehet Erdély újjáépítésében. „Mi nagyobb feladatokat vállaltunk akkor magunkra, mint amilyeneket ma ránkbiznak”. De csalódott a népi Magyarország személyes példákban szűkölködő hirdetőiben és az erdélyi irodalomban is. Negatív megállapításokkal szolgál a diákság magáról, diákszövetsége munkaközösségeiben való csekély mértékű részvételéről is. Am a Diákvédő Hivatal a jövőben már csak azokat részesíti segélyben, akik igazolják, hogy dolgoztak a közösségért, írja *Dányi Károly*. *Kolosy Márton* mozgalmi beszámolójában a kérdés egész szövevényét áttekintí, s az új diákegységet indokolja és népszerűsíti.

Marosi Péter alaptétele („Ki a középosztályból”) vitatható. A helytállás a szükséges átalakulás és átalakítás elvégzésével, a menekülésnél nagyobb s bizonyos nehezebb feladat. A továbbiakban az egyetemi ifjúság véleménye a magyar filmről, a kolozsvári Művészeti Hetekről, a magyar tanárról egytől-egyig arra mutat, hogy a mozgalomban, a munkában élenjárók tisztán látják az új magyar életben reájukváró feladatokat. A munka elvégzéséhez azonban nemcsak illumináltakra, vezetőkre, de a közrendbéli munkásokra is egyformán szükség van. A Március tanulsága szerint pedig úgy látszik, hogy

még az „egységfrontot” kezdeményező kolozsvári diákság körében is ennél a pontnál mutatkoznak hiányok. Ez a Lőrinczi László meghatározása szerinti „szegény gazdagság” elárulja, hogy diákságunk különféle és éppen újabban beállott eltolódások következtében magatartásában még távolról sem jutott közös nevezőre. Holott enélkül a hirdetett célok munkálása feltétlenül eredménytelen, illetőleg csak részeredményeket hozó marad.

A Március mind a fentebb említett cikkekben, mind publicisztikájában (*Parajdi Incze Lajos*: Márciusi hittel) és szépirodalmi anyagában (*Pávai Mihály*, *Lőrinczi László*, *Hegyi Endre*, *Derzi Sándor*, *Gellért Sándor*) olyan törekvésre mutat, amely tartalmában és színvonalában beszédesen bizonyítja a diákság korszerű magyar feladatvállalását, szókimondó bátorságát és lendületét. Lapjának indulása reményekre jogosít, s ezeknek fokozatos beváltásáról önmaga adhat a jövőben bizonyosságot. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a főiskolás ifjúság megnyilatkozásainak igazi értékét, lényegét nem egy lap tartalmában és színvonalában, hanem tömege minden egyedének magatartásában és közösségi munkavállalásában látjuk. Ebben a viszonylatban pedig éppen a lapban megnyilatkozók részéről hangzanak el bizonyára indokolt panaszok.

Szabó István